

7e JAARGANG
NUMMER 3
MAART 1971

DAAD EN GEDACHTTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

ENKELE WOORDEN OVER DE SLEEPBOOTSTAKING

DE JONGSTE sleepbootstaking in de Rotterdamse haven heeft duidelijk aan het licht gebracht, dat de gebeurtenissen van vorig jaar september zowel op de heersende klasse als op de vakbeweging een bijzonder sterke indruk hebben gemaakt. Zonder de grote staking van de afgelopen herfst zou het eenvoudig onvoorstelbaar zijn geweest dat de vakbeweging achter de staking was blijven staan, nadat die een door de bestuurders bereikt compromis verontwaardigd van tafel hadden geveegd. Bij de sleepbootstaking is het gebeurd en Adri de Boon, de vice-voorzitter van 't N.V.V. had zelfs tevoren al aangekondigd, dat het gebeuren zou als de sleepbootbemanningen eventueel met het aanbod van bonden en werkgevers niet akkoord zouden kunnen gaan. Wie herinnerde zich op dat moment niet, dat het juist Adri de Boon geweest was, die ná de havenstaking van september 1970 in een interview met de "Haagse Post" dieper dan welke andere vakbondsbestuurder ook de hand in eigen boezem stak en 'n ándere instelling van de organisaties bepleitte? Dat zijn woorden hem de vorige herfst werden ingegeven onder de indruk van de gebeurtenissen enerzijds, van de kritiek der "kritische vakbeweging" anderzijds, behoeft niet te worden betwijfeld. Dat het hem ernst was is door de sleepbootstaking wel bewezen. Maar hoe moet deze "omzwaai" van het N.V.V. - die door de radicale vakbewegingsoppositie wel met vreugde zal zijn begroet - verstaan worden en is hier inderdaad echt van een omzwaai sprake?

Velen zullen ongetwijfeld geneigd zijn de laatste vraag bevestigend te beantwoorden. Is de houding, die het N.V.V. bij dit conflict heeft aangenomen, niet iets unieks? Jarenlang heeft de vakbeweging, datgene wat de arbeiders wilden aan haar laars gelapt. Jarenlang is de vakbeweging er niet voor teruggeschrokken om als de breekster van "wilde" stakingen op te treden. Wie herinnert zich niet hoe wijlen Ad Vermeulen de N.V.V.-ers onder de Amsterdamse trambestuurders tot onderkruipers trachtte te maken? Dat was in april 1955 bij de staking van het hoofdstedelijk gemeentepersoneel. En we behoeven niet eens zo ver terug te gaan en we kunnen zelfs bij het Rotterdamse sleepbootpersoneel blijven om een ander - en even kras - staaltje van dergelijk optreden te vinden. In 1969 was er eveneens sprake van een sleepbootstaking in de Rotterdamse haven en die werd toen door officiële bonden niet erkend. De heer J. Alink, de toenmalige vice-voorzitter van de moderne bond van vervoerspersoneel, begaf zich naar een stakersvergadering (als we ons goed herinneren in gebouw Odeon in de Rotterdamse Gouvernestraat) en riep door de microfoon: "Wij eisen van u, dat u weer aan het werk gaat!" Zijn optreden veroorzaakte niet slechts een hoongelach der aanwezige stakers, maar bracht de bond van de heer Alink ook een zeer aanzienlijk ledenverlies. De woedende arbeiders stroomden naar het O.V.B., niet in het minst vermoedend, dat zij binnen de kortst mogelijke tijd door Leen van Os weer en bloc naar de vervoersbond van het

N.V.V. zouden worden teruggebracht. Van de wolf waren zij bij de wolf in schaaps-
vacht terecht gekomen. Dat echter is een verhaal apart, waarin we ons hier niet
verder willen verdiepen. Waar 't ons hier om gaat is dit, dat het arbeidersvijan-
dige optreden van Vermeulen, van Alink en van zo ontelbaar veel andere vakbewe-
gingsfunctionarissen g e e n t o e v a l i s, maar een gevolg van het karak-
ter van de vakbeweging, van haar positie in de maatschappij. Niet door het optre-
den van Vermeulen, van Liefwaard (in de staking der Groninger strokartonarbeiders)
of van Alink zijn de bonden tot instrumenten van het kapitalisme geworden, maar
omgekeerd: doordat de bonden in de kapitalistische samenleving geïntegreerd zijn,
treden de heren bestuurders op zoals ze doen. Hoe kan, in dat licht, de jongste
houding van het N.V.V. en van zijn vice-voorzitter De Boon verklaard worden?

De integratie van de vakbeweging in de kapitalistische maatschappij is een
proces. Niemand heeft ooit de omkeerbaarheid van dat maatschappelijk proces kun-
nen aantonen, ja zelfs een poging daartoe is nimmer ondernomen, zelfs niet door
hen, die tot de "kritische vakbeweging" behoren. In die kring, die zo luidkeels
voor een "verandering van het vakbewegingsbeleid" ijvert, heeft men er nooit aan
gedacht, dat het toch wel zijn nut kon hebben de m o g e l i j k h e i d van een
dergelijke verandering van tevoren te bewijzen. Maar is, zal men misschien vragen,
dat bewijs dan nog nodig, na hetgeen er door het N.V.V. in het sleepbootconflict
gedaan is? Ja zeker wel! Wie zonder meer uit het optreden van De Boon de conclu-
sie trekt, dat de positie van de vakbeweging veranderd is, of bezig is te veran-
deren, die verklaart de positie der vakbeweging uit haar optreden, terwijl het er
juist om gaat haar optreden uit haar positie te verklaren.

Naar onze mening is er niets, dat op een gewijzigde positie van de vakbewe-
ging zou kunnen wijzen. Hoe valt dan echter, bij dezelfde positie als voorheen, te
begrijpen, dat het N.V.V. nu opeens n i e t als stakingsbreker heeft gefun-
geerd? Het antwoord op die vraag is op 13 februari j.l. gegeven door het week-
blad "De Groene", toen het - in een beschouwing over de sleepbootstaking - con-
stateerde, dat "de bonden de arbeiders volgen als de arbeiders dreigen weg te
lopen".

In het bewuste artikel in "De Groene" wordt weliswaar gezegd, dat "het voor
de vervoersbonden pleit, dat zij geen moeite deden hun leden te manipuleren om 't
compromis toch te accepteren" en er wordt óók in gezegd, dat "het evenzeer te
prijzen valt dat de bonden opmerkelijk snel besloten de staking te blijven steunen",
maar waaróm dat "voor de bonden pleit" en waaróm dat "te prijzen valt" wordt niet
nader toegelicht. De feiten die het artikel noemt geven tot dergelijke loftuitin-
gen aan het adres van de bonden ook geen enkele aanleiding. De conclusie waartoe
zij nopen is integendeel, dat de organisaties zich niet als gevolg van een funda-
mentele en principiële verandering achter het stakende sleepbootpersoneel ge-
steld hebben, doch enkel en alleen uit redenen van zuiver opportunisme.

Voor de houding der bonden worden door "De Groene" twee redenen aangevoerd,
die ons bijzonder overtuigend schijnen. In de eerste plaats is hun optreden inge-
geven door - zoals 't blad schrijft - "de dreigingen van ledenverlies, van inboe-
ten aan invloed, van de macht verliezen aan 'extreme organisaties', zoals De
Boon het uitdrukte". "De Groene" zelf zegt hierover - de even tevoren geuite lof-
tuitingen blijkbaar geheel vergetend - dat "de Nederlandse Bond van Vervoersper-
soneel n o o d g e d w o n g e n tot een radicalere strategie gekomen is". In
een dergelijk geval lijkt ons van een "radicalere strategie" geen sprake, enkel
maar van een andere strategie, die wat handiger is, minder direct de arbeiders
voor het hoofd zal stoten, minder conflictstof in zich bergt, beter geschikt is
om de vakbeweging haar greep op de eigen leden te doen behouden.

Dat er - ondanks de schijn van het tegendeel - inderdaad van een ándere in-
stelling en opstelling der vakorganisaties absoluut geen sprake is, dat wordt
bewezen door de manier waarop de bonden in de eerste fase van het sleepbootcon-
flict te werk zijn gegaan. Achter gesloten deuren zijn zij met de werkgevers om de

groene tafel gaan zitten om samen met hen aan een compromis te dokteren. Van een overleg met de stakers, van 'n raadplegen van de arbeiders, van een contact tussen de onderhandelende vakbondstop en de leden, die de strijd ook ditmaal weer begonnen waren, van enige inspraak van onder op viel niets te bespeuren. Met andere woorden: de vakbeweging gedroeg zich in de aanvang van het conflict op volkomen klassieke wijze.

Camouflage? Geen kwestie van! De bonden hebben oprecht gehoopt, dat de leden het achter hun ruggen gesloten compromis wel zouden slikken, op de manier waarop dat in het verleden zo vaak geschied is: morrend eerst, door de knieën vervolgens onder het oratorisch vuur van de goed van de tongriem gesneden bestuurders. Dat het zó geweest is en niet anders blijkt onder meer uit de nauw verborgen teleurstelling van NEV-voorzitter Wim Hulsker, die de dag nadat het compromis verworpen werd, voor de televisie smalend verklaarde, dat "de staking om vijf gulden werd voortgezet". Hij gaf daarmee blijk, van de situatie waarin arbeiders verkeren weinig begrip te hebben; hij gaf er bovendien blijk van het niet zo nauw te nemen met de waarheid 1).

Pas echter toen het zover was gekomen trok de vakbeweging het ándere jasje aan, dat Adri de Boon al had klaar gelegd. Ze moest wel. Niet alleen om de reden die wij hierboven hebben weergegeven, maar óók omdat er daarvoor - naar we zeiden - nog een tweede reden was. De staking namelijk, zo constateert "De Groene" terecht, had de mogelijkheid in zich uit te groeien tot een nieuwe grote havenstaking. De conflictstof in de Rotterdamse haven ligt nog steeds hoog opgetast. In augustus vorig jaar was het óók het sleepbootpersoneel dat er de stoot toe gaf dat de haven plat ging en iedereen wéét, dat Rotterdam een kruitvat is, dat maar een heel klein vonkje nodig heeft om te exploderen. Ware dat gebeurd, de vakbeweging zou natuurlijk ook met haar "andere jasje" aan geen been meer aan de grond hebben gekregen. De Rotterdamse havenarbeiders kunnen zowel van Wim Hulsker als van een Paul Brehm of een Fré Meis het bloed wel drinken. De kloof tussen grote groepen arbeiders en de vakbeweging zou nog veel groter geworden zijn dan in de afgelopen herfst. Vandaar dat de bonden er zo sterk de nadruk op legden, dat het ontstane conflict in de eerste plaats een actie van het sleepbootpersoneel was. Vandaar dat de wethouder voor de haven van Rotterdam, drs. H.J. Vierssen, al direct bij het eerste gesprek tussen bonden en werkgevers bemiddelde. "Rotterdam heeft drie miljard in de haven geïnvesteerd en dat zet ik niet op het spel", zo verklaarde hij. Die investering werd natuurlijk door de sleepbootstaking alleen niet op het spel gezet, te minder waar de z.g. grote sleepboten niet bij het conflict betrokken waren (of nóg niet). Het optreden van drs. Vierssen toont aan, dat ook hij bevreesd was voor een herhaling van september.

Uit het bovenstaande is maar één conclusie mogelijk: de bonden hebben, zowel met het ene jasje aan, als in het andere, alleen maar in de bres gestaan voor 't kapitaal. Wij vermogen daarin geen "omzwaai" te constateren en wij steken hen daarvoor géén pluim op de hoed.

In het licht van dit alles wordt het duidelijk, hoezeer een vertegenwoordiger van de werkgevers het bij het rechte eind had, toen hij de uitspraak van de president van de Rotterdamse rechtbank, mr. J.G.L. Reuder, waarbij een "afkoelingsperiode" werd gelast, een "bijzonder wijs besluit" noemde. Het was naar onze mening het énige besluit, dat de president kón nemen, ook al introduceerde hij met zijn afkoelingsperiode een tot dusver in ons land ongebruikelijke nieuwigheid.

Zou mr. Reuder de sleepbootstaking zonder meer "onwettig" hebben verklaard, dan zou hij daarmee de erkende bonden iedere mogelijkheid tot manoeuvreren en manipuleren hebben ontnomen. De bonden zouden zich niet langer achter de staking heb-

1) De arbeiders vroegen f 45 per week er bij over het hele jaar 1971. Het compromis hield in: een loonsverhoging, variërende van f 37,50 tot f 40, maar..... met ingang van 1 juli. Dat is een heel wat groter verschil dan f 5.

ben kunnen stellen en de staking zou automatisch "wild" geworden zijn, zoals dat een aantal jaren geleden het geval is geweest met de Scheveningse vissersstaking toen het O.V.B. na een rechterlijke uitspraak zich opeens genoodzaakt zag om terug te trekken. Door een dergelijke ontwikkeling zou de dreigende explosie juist heel dicht bij gekomen zijn.

Het omgekeerde, de bonden in het gelijk stellen, ware niet minder gevaarlijk geweest. De weg zou zijn vrij gemaakt voor allerlei ontwikkelingen, die in de verste verte niet zijn te overzien.

Tussen die twee gevaarlijke klippen is mr. Reuder op uiterst behendige wijze doorgezeild. Dat zulks, zoals Wim Hulsker beweerde, neerkomt op een nederlaag van de werkgevers, staat nog te bezien. Dat hangt er van af hoe de zaken zich na zeven maart ontwikkelen zullen. Wim Hulsker zei ook: "Wij hebben gewonnen". Bedoelt hij daar de bonden mee? Dan zou hij wel eens gelijk kunnen hebben. De uitspraak van mr. Reuder schijnt bijna speciaal in 't belang van de bonden te zijn gedaan, schijnt er welhaast direct op gericht hun "andere taktiek" een steuntje in de rug te geven, te voorkomen dat er toch onmiddellijk weer een breuk tussen bonden en leden zou ontstaan. Als Wim Hulsker bedoelt, dat de arbeiders hebben gewonnen, dan zeggen wij, dat ook dat nog moet worden afgewacht. Als het hele spelletje er op gericht is om hen straks tóch een of ander compromis te doen slikken - en daar heeft het grote schijn van - dan is die zogenaamde overwinning van de arbeiders niets dan een illusie. Maar de tijd zal leren hoe de kaarten liggen.

=====

H E T C O N G R E S V A N D E O V E R W I N N I N G

"P.v.d.A. WINT!" stond er met grote letters op de spandoeken in het Amsterdamse R.A.I.-gebouw, toen de partij van Joop den Uyl, Anne Vondeling en André van der Louw daar haar jongste congres hield. Het is een leuze die hier en daar aanleiding heeft gegeven tot wat gegniffel. Maar niet bij ons. Wij houden die leus voor volkomen juist en zeer reëel mits men er maar een kleinigheid aan toevoegt. "De P.v.d.A. wint.... de gunst van de kapitalistische burgerman!" Dat zou er eigenlijk hebben moeten staan. Maar naar onze mening is het helemaal niet erg, dat die toevoeging was weggelaten. Ze was inderdaad volkomen overbodig en kon uitstekend worden gemist. Behalve dan aan "De Telegraaf" - die het "een lachertje" genoemd heeft, dat Hans van Mierlo van D '66 uitgerekend in dit gezelschap zijn politieke vrienden en hulptroepen is gaan zoeken - is het aan praktisch iedereen volkomen duidelijk, wat of er aan de hand is: "Nieuw Links" is dood en wat staatsrechtelijke hervormingen (die 't kapitalisme geenszins aantasten en met socialisniets te maken hebben!) vormen het slot van alle wijsheid.

Er is geen enkele grond om zich daarover verbaasd of teleurgesteld te voelen. Toen onlangs een kamerlid van de P.v.d.A. met de "onthulling" kwam, dat de gouden medaljes, behorend bij de ridderorden, allesbehalve van goud zijn, maakte "Vrij Nederland" de opmerking, of hij zijn tijd niet beter had kunnen besteden door eens te onderzoeken of het z.g. socialisme van de P.v.d.A. wel socialisme was. Welnu, dat onderzoek is al verricht en de negatieve uitkomst ervan is zelfs verscheidene malen bevestigd: de PvdA is dátgene, waarheen de S.D.A.P. van haar oprichting in 1894 af op weg is geweest, een democratische hervormingspartij namelijk, aanvankelijk er op uit om het kapitalisme voor iedereen "bewoonbaar" te maken, later - toen dat "ideaal" eenmaal was bereikt, dank zij de technische ontwikkeling en het inzicht der ondernemers - gereed om zich in het moderne kapitalisme recht behaaglijk te installeren.

Wat "Nieuw Links" betreft: wij hebben nimmer onder stoelen of banken gestoken, dat wij het noch als "nieuw", noch als "links" beschouwden, doch alleen maar als een doodgeboren kindje. Met het tekenen van de overlijdensacte is een jaar of wat getreuzeld. Maar toen tenslotte de grote medicijnman in de Haagse Beeklaan zijn diagnose stelde, was het snel bekeken. Toen drie jaar geleden, in dezelfde congreszaal André van der Louw in het partijbestuur gekozen werd, veroorzaakte dat nog een storm, die achteraf een storm in een glas water is gebleken. Thans, nu hij tot voorzitter is gekozen, is er geen mens geweest, die dat heeft opgevat als een morele zege van de radicalen. Maar op het moment dat het gebeurde was 't kistje met de stoffelijke resten van "Nieuw Links" dan ook al stevig dichtgenageld. De enige radicalen, die nu nog enige invloed in dit gezelschap uitoefenen, zijn de radicalen van Erik Jurgens en zijn destijds uit de KVP gestroomde P.P.R., gezelschap waarmee de P.v.d.A. op hetzelfde moment 'n politieke vrijage is begonnen als met D '66. Waaronder ook niet? De propaganda-afdeling in de Amsterdamse Tesselschadestraat is nooit moe geworden om de zich vergapende boeren- en buitenlui te verzekeren, dat de P.v.d.A. een zéér eigentijdse partij is. Dat zulks hierin tot uiting zou komen, dat zij de tekenen des tijds - oftewel de spontane verzetsacties der arbeiders - verstaan zou, zal geen mens beweren. Maar een driehoeksverhouding is ongetwijfeld iets van onze dagen, evenals de afwezigheid van iedere schroom om daar openlijk voor uit te komen. En is het niet even modern om tegelijkertijd dan óók nog met de KVP te flirten? Jaja, wat zichzelf als "de moderne arbeidersbeweging" aandient moge dan lijnrecht tegenover de beweging der arbeiders staan, een gedurfde moderniteit kan men de bewuste groep bepaaldelijk niet ontzeggen.

Over het congres zelf kunnen we kort zijn: het is op deze jongste partijbijeenkomst zó treffend gebleken, dat de P.v.d.A. een burgerlijke hervormingspartij is, het is er zó onomstotelijk komen vast te staan, dat ook de schijn-oppositie binnen die partij er nooit over geprakkizeerd heeft om de grenzen van een zuiver kapitalistische hervorming te overschrijden, het is zó volkomen klaar, dat wáár de partij zich ook mee bemoeit, in géén geval met de klassenstrijd van de arbeiders, dat wij er geen woord aan hoeven te verspillen. Zeker, de "Internationale" heeft men gezongen. Dat kon Anne Vondeling, die uit volle borst meedeed, zich bepaald niet permitteren in de tijd, dat hij nog een vooraanstaande figuur was in de Vrijzinnig Democratische Jongeren Organisatie en af en toe zijn pennevruchten sleet aan het orgaan van de Vrijzinnig Democratische Bond (Van Oud en Joekes), dat de naam droeg van "Nieuwe Koers". Destijds zou zoiets zijn burgerlijke reputatie hebben kunnen schaden. Maar nu kan het geen kwaad meer. Integendeel: het is juist zéér geschikt als camouflage.

=====

W A A R S T A A T H E T B E L G I S C H V A K V E R B O N D ?

ALS MEN "De Vakbeweging", het officieel orgaan van het N.V.V. geloven wil, dan heeft zijn zusterorganisatie, het Algemeen Belgisch Vak Verbond, zich tegenover de bestaande maatschappij geplaatst. Het nieuws werd in het N.V.V.-orgaan - nummer van donderdag 11 februari - op twee volle pagina's gebracht onder een kop zó zwaar als men hem in "De Vakbeweging" zelden aantreft. Dat is natuurlijk geen wonder ook. Voor de heren op het hoofdkantoor van het N.V.V. in Amsterdam is uiteraard een vakbeweging "die zich tegen de bestaande maatschappij keert" een nóg vreemdere vogel dan een witte raaf. De heren van "De Vakbeweging" moeten het gevoel gekregen hebben, dat een postzegelverzamelaar bekruipt, wanneer hij op eens

een zegel van het eiland Mauritius ontdekt. Alleen, de kriebel die over hun rug-
gen ging zal er wel niet een van geestdrift, doch van afschuw zijn geweest. Hoe
het zij, de typografische vormgeving van het desbetreffende verslag verraaft dui-
delijk, dat zij iets sensationeels geproefd hebben.

Nu zou een vakverbond dat zich vierkant tegenover de bestaande kapitalisti-
sche orde opstelt inderdaad méér zijn dan een witte raaf. Hoe zeldzaam zo'n dier
ook moge zijn, het is nog op geen stukken na een biologisch wonder en slechts met
een wonder zou het ABVV te vergelijken zijn, indien "De Vakbeweging" het ook maar
ten dele bij het rechte eind had. Een "wonder", waaraan niet slechts wij ons zou-
den vergapen, maar minstens zo sterk ook de Belgische mijnwerkers van de Borinage
of van het Kempische kolenbekken bij Hasselt en Genk, die in de afgelopen tien ja-
ren telkenmale wanneer zij in de strijd tegen het kapitaal trokken de vakbeweging
aan de vijandelijke kant van de barricade zagen.

Op het eerste gezicht is het ook wél om je ogen uit te wrijven als je in "De
Vakbeweging" leest, dat George Debunne, de algemeen-secretaris van het ABVV op
het einde januari in Brussel gehouden vakverenigingscongres verklaard heeft: "Wij
zijn de locomotief, die de maatschappij zal veranderen". Je zegt zo iets als: wel,
wel! en je vraagt je tegelijkertijd een tikkeltje verwonderd af, waarom die loco-
motief dan toch wel zolang in de loods gestaan heeft dan wel op 't verkeerde spoor
heeft gereden. Maar als je dan even verder leest, dat op dát congres een Belgi-
sche professor in de sociologie gezegd heeft dat "de doelstelling van het socia-
lisme misbruikt wordt om het privé-bezit van bevoorrechte groepen steeds groter
te maken" en als je verder verneemt, dat diezelfde congres-redenaar de zogenaam-
de mede-zeggenschap vierkant afwijst, omdat dat neerkomt op "mede-verantwoordelijk-
heid voor het huidige systeem" en als je elders op de twee aan de zaak gewijde pa-
gina's verteld wordt, dat het ABVV gekozen heeft voor "de afwijzing van elke inte-
gratie in het neo-kapitalistische systeem", dan sta je toch wel even met je oren
te klapperen.

Waar voor de drommel stáát het Belgisch vakverbond nu eigenlijk?, roep je uit
en je knijpt jezelf even hard in de arm om te zien of je nu waakt of droomt. Als
je dan verder leest wat er op dat vakbewegingscongres allemaal aan de orde ge-
weest en gezegd is, dan weet je opeens hoe laat of het is en dan word je wel uit
de droom geholpen.

Immers, nadat de professor was uitgesproken, hebben de mannen van de kapi-
talistische praktijk, de mannen van het zogenaamd "keihard onderhandelen", dat
wil zeggen de voorzitters van de grote bij het ABVV aangesloten bonden hem wel e-
ventjes van repliek gediend en hem duidelijk gemaakt, dat hij gewoon stond te ba-
zelen. Dat aanpassing aan de bestaande samenleving zou moeten worden afgewezen,
noemde Gust Wallaert van de Metaalbewerkerbond, in iets beleefdere termen dan
die waarvan wij ons hier bedienen, gewoon gezwets. Hij maakte de professor duide-
lijk, dat de dagelijkse praktijk van de vakbeweging uit gewoon niets anders dan die
aanpassing aan de kapitalistische orde bestáát en hij veegde met een breed gebaar
ook 's professors kritiek op de medezeggenschap van de congresstafel. Hij verzuim-
de ook niet datgene, wat er van de kant van diens medestanders over was opge-
merkt als "tegenstrijdig" te karakteriseren. Wat er tenslotte overbleef was de da-
gelijkse praktijk van de vakbewegingsbureaucraten. De professorale rede bleek ach-
teraf niet meer dan een soort "vlag" waarmee even was gezwaaid. Bij 't N.V.V. wa-
ren ze er van geschrokken. De Belgische arbeiders zullen er wel niet van hebben
opgekeken. Die kénnen hun pappenheimers.

=====

HEBT U REEDS EEN FINANCIËLE BIJDRAGE VOOR HET JAAR 1971 OVERGEMAAKT? U ZULT TOCH
NIET ALS LEZER WILLEN WORDEN AFGEVOERD? MAAKT U DAN UW BIJDRAGE OVER!

" N I E U W E H O R I Z O N N E N " I N P O L E N

HET DUITSE weekblad "Der Spiegel" gaat voort met zijn belangwekkende berichtgeving uit Polen. Wij hebben in het februari-nummer van "Daad en Gedachte" hieruit het een en ander gepubliceerd en daarbij geconstateerd, dat de vermelde feiten op treffende wijze een bevestiging vormden van onze zienswijze, dat de december-opstand in de havensteden langs de Poolse kust een proletarisch karakter droeg 1). In het nummer van 15 februari 1971 gaat "Der Spiegel" nader in op het hervormingsprogramma van de nieuwe partijchef Edward Gierak, dat deze onder het motto "Nieuwe Horizonnen" aan de Poolse bevolking heeft gepresenteerd. Wat daaromtrent wordt vermeld schijnt op zijn beurt te bevestigen, dat de politieke omkeer die zich daarginds voltrokken heeft inderdaad hierop neerkomt, dat het thans de managers zijn die er de koers uitstippelen.

De vergelijking tussen datgene wat nu in Polen gebeurd is en datgene wat er in de eerste helft van 1968 in Tsjechoslowakije is geschied, blijken - afgaande op "Der Spiegel" - ook anderen dan wij getrokken te hebben. Het Duitse weekblad immers schrijft:

"De Moskouse 'Prawda' bracht tot dusver op de gebeurtenissen in Polen maar één enkel commentaar. Op 23 december berichtte dat blad vanuit Warschau: 'De partij-organisaties..... streven er naar zich aan de spits te stellen van de toenemende massa-activiteit.....' Aan de spits van de massa's echter stond precies drie jaar tevoren ook de C.P. van het tot de rand van een economische crisis gekomen Tsjechoslowakije. De weg van die Tsjechische partij leidde naar de hervormingen, die destijds in Praag werden doorgevoerd. Over de in Moskou heersende vrees voor 'n tweede Praag sprak eind januari de Moskouse correspondent van Radio Belgrado, Boris Hrzic. Volgens hem werd in bepaalde kringen in de Russische hoofdstad vastgesteld, dat het in Polen eender toeging als bij het begin van de Praagse lente."

"Der Spiegel" brengt, behalve deze vergelijkingen, hoogst interessante feiten. Wij citeren:

"De Poolse partijleiding heeft op autocratische wijze geregeerd en zich van het volk en van de arbeidersklasse vervreemd. Ze was onbekwaam tot het opstellen van economische- en sociale programma's op lange termijn. Dat vernamen miljoenen Polen zaterdag voor een week (5 februari '71 - red. D. & G.) via televisie en radio.

De man die voor de microfoon en de camera onbarmhartig met de leiding van de Poolse C.P. afrekende, behoort als lid van het politiek bureau sedert 14 jaar zelf tot de partijleiding: Polens nieuwe C.P.-leider Edward Gierak.

In de eerste zitting van het centrale comité na de val van Gomoelka - die voor het eerst in de geschiedenis der kommunistische staten 2) in het openbaar werd uitgezonden - ontwikkelde de technokraat uit Opper-Silezië twee maanden na de bloedige arbeiders-opstand in de Poolse kuststeden een politiek alternatief-program, dat de Poolse C.P. uit haar tot nu toe zwaarste vertrouwenscrisis moet brengen, dat echter in Moskou herinneringen zou kunnen wekken aan de Praagse len-

- 1) In het januari-nummer van "Daad en Gedachte" schreven wij, dat het onze voorlopige indruk was, dat de Poolse opstand een proletarische opstand was. Die voorlopige indruk is thans wel definitief. Wij ontvingen uit het buitenland 'n grote hoeveelheid materiaal over de jongste gebeurtenissen in Polen, dat tot de definitieve vorming van ons oordeel niet weinig heeft bijgedragen.
- 2) Bedoeld zijn: bolsjewistische staten.

te van 1968...

De nabijliggende doeleinden in dit vér mikkende alternatief voor het trieste Poolse heden zijn:

- Duidelijke afgrenzing van de bevoegdheden tussen partij, regering, economie, bestuur, vakbeweging en vormen van arbeiders-zelfbestuur;
- Decentralisatie en vereenvoudiging van de economische bureaucratie;
- Evenwicht tussen de zware industrie en de konsumptiegoederen-industrie, verbetering van de loonpolitiek en bespoediging van de woningbouw.

Het nagestreefde doel - aldus de C.P.-leider.... - heeft niets te maken met het 'burgerlijk-liberale systeem van een vrij spel der krachten'. Maar het partij-apparaat diende zich los te maken uit zijn 'verstarring', 'om de band met de massa's weer aan te knopen.'

Gierek spant zich sedert acht weken in, die band tot stand te brengen zonder de verminderde autoriteit van de partij of het vertrouwen van de socialistische burens 3) volledig te verspelen. Het komt er op neer, dat de nieuwe leider in Warschau alles anders moet doen om alles bij het oude te laten blijven. Want 'n alternatief voor de door Gomoelka begonnen economische hervorming heeft ook Gierek niet.

Door ze vrijwillig af te laten treden, zonder propagandistische heksenjacht, verwijderde de C.P.-leider de kameraden, die het sterkst gecompromitteerd waren. Vijf leden van het politiek bureau, bijna de gehele leiding in de kuststeden en drie ministers verloren hun posten, daaronder de minister van binnenlandse zaken Kazimierz Switala, Giereks zwager.

Eind januari reisde Gierek naar de kust om daar samen met de nieuwe premier Jaroszewicz vele uren lang met de nog altijd opstandige werfarbeiders te discussieren: 'Wij zijn', zei de onder Giereks leiding staande delegatie tot de arbeiders, 'uit dezelfde klei gemaakt en hebben dezelfde doeleinden.'

De delegatie met Gierek eerde de doden van de decemberonlusten met een minuut stilte en ze accepteerde de door de arbeiders zelf gekozen raden als onderhandelingspartners. Voorts beloofde zij in de toekomst vaker contact met de basis te zullen onderhouden. De dag nadat ze dit hoge bezoek uit Warschau hadden gekregen gingen de arbeiders in Stettin, Danzig en Gdingen voor het eerst weer allemaal aan het werk.

De partijleiding droeg de arbeidersraden, die ook in andere steden naar het voorbeeld van Danzig voor de corrupte vakbonden in de plaats waren getreden allerlei sociale taken op. Ze werden uitgenodigd suggesties te doen voor de verdeling der bedrijfsfondsen voor sociaal zwakkeren, ze zouden moeten arbitreran bij meningsverschillen over het arbeidsrecht en controle moeten uitoefenen op de hygiëne en de veiligheid in de bedrijven.

Om oplossingen te vinden voor de nauwelijks verborgen economische moeilijkheden riep partijleider Gierek een landelijk congres van 800 vertegenwoordigers van de organisatie van de Poolse economen bijeen, die sedert 1956 niet vergaderd hadden. De - meerendeels partijloze - experts beloofden 'binnen vijf à zes maanden' een praktisch model te ontwerpen, dat in de plaats zou moeten komen van het economische plan van de partijbureaucraten, dat onder Gomocelka twee jaar van voorbereiding had geveergd.

Om onmiddellijk de situatie te verlichten reserveerde de partijleiding uit de laatste financiële reserves een bedrag van acht miljard Zloty (ruim 7 miljard gulden) om steun te kunnen verlenen aan de pensioentrekkers en de arbeiders met

een maandloon van minder dan 1000 Zloty. Bovendien bevroor ze alle prijzen en lonen voor de duur van twee jaar.

Nog een vijf miljard Zloty werd beschikbaar gesteld voor een extra program, dat voorziet in de verzorging met vlees, gevogelte, vet, chocolade en moutkoffie.

Dit jaar krijgt Gieriek 2 miljoen ton koren uit de Sowjet-Unie. Hij koopt fabrieken voor de produktie van prefab-woningonderdelen in Moskou en Oost-Berlijn. In de afgelopen herfst nog hadden beide buurlanden het dringende verzoek van Gomoelka om direct economische hulp te willen verlenen, afgewezen. Maar vijf weken na de opstand in de Poolse kuststeden sloot de DDR met Polen een nieuw handelsverdrag, waarbij het tot dusver bestaande goederenverkeer tussen beide landen met zeventig procent wordt uitgebreid. De opstand van de arbeiders tegen een (zogenaamd - D. & G.) arbeidersregiem had het (zogenaamde - D. & G.) socialistische kamp een schok gegeven."

=====

K L A S S E N S T R I J D I N F R A N K R I J K

Uit een brief van een Franse kameraad:

... Er zijn op dit moment in Frankrijk twee belangrijke stakingen aan de gang, de ene in Nantes in een metaalfabriek, die tot de groep Creusot Loire (voorheen Schneider) behoort, de andere in een Lotharingse mijn in Faulquemont. De staking in Nantes duurt al meer dan veertien dagen en een loonkwestie vormt daar de inzet. De in verzet gekomen arbeiders zijn het kantoor van de directie binnengedrongen en hebben daar de boel kort en klein geslagen. Ze zijn echter volkomen geïsoleerd gebleven. Hun actie heeft geen weerklank gevonden, noch in de overige bedrijven van dezelfde trust, noch in andere fabrieken te Nantes. De staking in Faulquemont richt zich tegen de sluiting van een bepaalde schacht; in januari hebben de mijnwerkers een aantal staffunctionarissen in een der ondergrondse mijngangen gevangen gehouden. De bonden werden gedwongen achter de staking te gaan staan. Maar telkens wanneer de vakbeweging de een of andere traditionele actie op touw zet, ondernemen tezelfdertijd verscheidene honderden mijnwerkers "wilde" en geheel spontane acties. Dat gaat op die manier al een maand lang zo en de staking heeft zich uitgebreid over heel het Lotharingse kolenbekken. Om de beweging weer in de hand te krijgen overwegen de bonden een landelijke mijnwerkersstaking te proclameren. Inmiddels heeft de staking zich al uitgebreid naar het kolenbekken van de Loire. Min of meer kan men de strijd die nu aan de gang is vergelijken met de staking van Decazeville, maar die droeg destijds een zuiver lokaal karakter en nu is er sprake van een gestage uitbreiding van de actie en dat dan als gevolg van volkomen zelfstandig optreden van de arbeiders....

Behalve deze twee stakingen is er op kleinere schaal zo'n beetje overal van strijd sprake. In de Renaultfabrieken is er een "wilde" actie geweest in een van de werkplaatsen. Om die actie te kunnen indijken was de G.C.T. gedwongen een staking van een halve dag af te kondigen. Daarnaast is er dan nog de staking bij de P.T.T., die om soortgelijke redenen werd uitgeroepen. Sedert meer dan zes maanden is er sprake van een latente "wilde" stakingsdreiging bij vrijwel alle diensten van de P.T.T., het sterkst wel onder de bestellers. De bonden werden dientengevolge gedwongen 'n staking van bijna een week af te kondigen. Het vakverbond Force Ouvrière heeft tijdens die staking aan het adres van de beide andere vakcentra-

les, de C.G.T. en de C.F.D.T., de beschuldiging geuit, dat zij alles in het werk stelden om de boel te saboteren....

Heel deze atmosfeer van actie en sociale onrust houdt verband met de situatie waarin zich het Franse bedrijfsleven op het ogenblik ziet geplaatst. De productiviteitsstijging 1) is wat achter gebleven bij de voorafgaande jaren. Dat heeft tot gevolg, dat in tal van bedrijfstakken allerlei maatregelen worden genomen om die productiviteit weer te verhogen. Er heerst in de ondernemingen een straffer regiem, er wordt op grote schaal "gereorganiseerd", er wordt met de loonstijgingen pas op de plaats gemaakt, er is sprake van kostenbewaking, maar ook van productiviteitspremies. In tal van ondernemingen stuit dat op fel verzet van de arbeiders en in vele gevallen komt het daarbij tot "wilde" acties, die de vakbeweging absoluut niet meer in de hand kan houden. Mij zijn ook gevallen bekend, waarin directies dat verzet van de personeelsleden trachten te breken, door het toekennen van loonsverhogingen aan een deel van de arbeiders of de employeés. Ze konden daarbij rekenen op de steun van de bonden, waarmee ze in 't geheim bepaalde afspraken hadden gemaakt. In het bedrijf waar ik werk heeft een deputatie van het personeel de "vertrouwensmannen van de bonden" daarover rekenschap gevraagd. Ze weigerden iedere discussie.

In een verzekeringsbedrijf in Parijs heeft de directie wraak genomen nadat 'n deputatie van zo'n honderd personeelsleden zich voor het directiekantoor verzamelde om bepaalde eisen kenbaar te maken. Het meerendeel van die deputatie bestond notabene uit vakbondsleden. Er waren ook twee anderen bij. Die werden op staande voet geschorst. Natuurlijk ontstond er toen de nodige onrust in het bedrijf. Om die onrust weg te nemen liet de directie bekend maken, dat daartoe geen enkele aanleiding bestond en dat aan de twee geschorsten - sedert jaren regelmatig de woordvoerders van het personeel - niets ernstigs zou overkomen. Achter de schermen echter confereerde de directie met de bonden. Die beloofden niet voor de twee geschorsten - beiden felle critici der vakbeweging - in de bres te zullen springen als er tegen hun leden geen stappen zouden worden ondernomen. Toen dat eenmaal afgesproken was en de directie ten overvloede ook nog in de scherpste bewoordingen tegen eventuele solidariteitsacties had gewaarschuwd, werden de twee geschorsten op staande voet ontslagen. Tussen het moment van de schorsing en het ontslag lagen veertien dagen. Het was kennelijk de bedoeling de ongeruste collega's in het bedrijf in slaap te wiegen en de indruk te wekken, dat het toch inderdaad wel zo'n vaart niet zou lopen.

Belangwekkend detail: op de dag dat het ontslag viel had de directie de assistentie gevraagd van de "handhavers der publieke orde". De wijk waarin het bewuste bedrijf gelegen is - een van de alledrukste wijken in het hartje van Parijs - wemelde van politie-agenten, overvalwagens, oproerpolitie, radio-wagens en rechercheurs in burger. Je kreeg gewoon de indruk, dat er een soort van opstand moest worden onderdrukt. Blijkbaar zit de schrik van de meidagen van 1968 de Franse bourgeoisie nog duchtig in de benen...

Een van de ontslagenen is al ruim 23 jaar in het bewuste bedrijf werkzaam. Hij is er van jongsaf aan opgeklommen. De directie verklaarde: "Er moet een voorbeeld worden gesteld."

Commentaar van de vakbonden op het straffe beleid van deze - sinds enkele maanden als zodanig optredende - directeur: "Eindelijk is er in dit bedrijf weer eens van leiding sprake!"

1) De term "produktiviteitsstijging" vereist een nadere toelichting. Produktiviteit is niet hetzelfde als produktie. De produktie kan toenemen zonder dat er van produktiviteitsstijging sprake is; de produktiviteit kan stijgen zonder dat er meer wordt geproduceerd. Als een fabriek met 100 arbeiders 100 auto's per etmaal aflevert en een andere fabriek met 150 arbeiders le-

vert 150 auto's per etmaal af, dan is de produktie van de tweede fabriek groter, maar haar produktiviteit is dezelfde als van de eerste fabriek: er wordt per arbeider per etmaal één auto geproduceerd. Voert de eerste fabriek nu technische verbeteringen door zodat b.v. met nog altijd 100 arbeiders 120 auto's per etmaal worden afgeleverd, dan is haar produktie nog altijd 30 auto's per etmaal geringer dan die van de andere fabriek, maar haar produktiviteit is groter geworden dan de produktiviteit van de andere fabriek. In de tweede fabriek wordt per arbeider per etmaal nog altijd 1 auto geproduceerd, in de eerste daarentegen per arbeider per etmaal 1,2 auto. De produktiviteit van deze fabriek is met 20% gestegen. Als er nu het volgende jaar niet 120 maar 132 auto's per etmaal deze fabriek verlaten, dan is haar produktie wederom gestegen. Per etmaal produceert zij 12 auto's meer dan voorheen. Maar 12 auto's vormen slechts 10% van de 120, die er tevoren per etmaal van de band kwamen en per arbeider per etmaal worden er nu 1,32 auto's vervaardigd. Inplaats van een productiviteitsstijging van 20%, zoals vorig jaar, is er nu slechts sprake van een produktiviteitsstijging van 20% ($1,32 - 1,2 = 0,12$), met andere woorden, een geringere produktiviteitsstijging bij toegenomen produktie. Wij hebben in dit voorbeeld, om de zaak eenvoudig te houden, opzettelijk het aantal arbeiders (100) onveranderd gelaten. Er is natuurlijk ook van produktiviteitsstijging sprake indien een fabriek met 100 arbeiders, die 100 auto's per etmaal produceert, het volgende jaar die 100 stuks met bijvoorbeeld 75 arbeiders produceert. Dan is er sprake van produktiviteitsstijging bij gelijkblijvende produktie. In de praktijk in het bedrijfsleven gebeurt het een en het ander tegelijkertijd. Dat verandert niets aan het feit, dat produktiviteitsstijging en stijging der produktie in het geheel niet hetzelfde zijn. De betekenis van een produktiviteitsstijging voor het kapitalisme is groot maar het zou hier te ver voeren om alle konsekwenties daarvan te demonstrenen. Dat de produktiviteitsstijging samenhangt met de stand van de techniek en de uitbuitingsgraad zal ieder duidelijk zijn.

=====

D I E F R É M E I S T O C H

ZATERDAG 12 februari - het congres van de PvdA in 't Amsterdamse Rai-gebouw was toen al bijna een week achter de rug - sprak Fré Meis op een vergadering in Vlaardingen. Blijkens verslagen, die zowel in het Vlaardings Dagblad als in het Rotterdams Nieuwsblad vrijwel gelijk luiden, heeft hij zich er uitgesproken "voor een zoveel mogelijk samenwerken met constructieve krachten in de PvdA." Hij zei ook: "De linkse krachten in de PvdA zullen zich ontwikkelen."

Wij houden niet erg van de woorden "links" en "progressief". Ze zijn zo onduidelijk en hier in de mond van Fré Meis al helemaal. Wat ter wereld mag hij wel bedoeld hebben?

Verstond hij onder de "constructieve" krachten de "linkse" krachten? Zo ja, waar ter wereld zag hij die dan in de PvdA? Bedoelde hij met "links" socialistisch? of wel krachten, die op de klassenstrijd van de arbeiders de nadruk willen leggen? Beschouwde hij misschien "Nieuw Links" als zodanig?

Zo ja, dan is het Fré Meis waarempel volkomen ontgaan:

1) dat Nieuw Links op het jongste congres van de PvdA dood en begraven is verklaard en dat er derhalve voor Nieuw Links niets meer te winnen is;

2) dat Nieuw Links nooit of te nimmer zich achter de klassenstrijd van de arbeiders heeft geschaard en die klassenstrijd steeds volledig doodgewezen heeft.

En wáár ziet Fré Meis de mogelijkheid van 'n samenwerking met de "con-

structieve" krachten in de PvdA indien hij onder "constructief" iets anders dan "links" of "socialistisch" zou willen verstaan? Als de "constructieve" krachten in de ogen van Meis andere krachten zijn dan Nieuw Links dan vindt hij zeker Joop den Uyl, ja zelfs Drees sr. en Van Mierlo aan zijn zijde. Die verstaan onder "constructieve" krachten in de PvdA juist de krachten die niet "socialistisch" zijn, wel echter naar 'n brede volkspartij streven. Meis zélf zei, dat hij de "Volksfrontgedachte" voorstond. Inderdaad:

't Volksfront van weleer strekte zich uit tot en met de radicalen. Dat wil Den Uyl ook. Maar Meis zal deze Uyl toch niet voor 'n (rode) valk houden? Of is het zo, dat Meis en de PvdA allebei de beheersing der arbeidersklasse nastreven? Inderdaad! Dat is het. En daarom worden ze tot elkaar aange trokken en naar elkaar toegedreven. Vandaar ook, dat Meis de samenwerking tussen socialisten (!) en communisten "goed" noemde. Goed voor de burgerlijke maatschappij dan. Maar dat zei hij natuurlijk niet!

=====

E E N I N T E R E S S A N T E B E W E R I N G V A N D E K . E . N .

DE K.E.N., de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland, is een organisatie van de Nederlandse Mao-isten, die als orgaan de "Rode Tribune" uitgeeft. In het tweede nummer van de lopende jaargang van deze "Rode Tribune" hebben we een belangwekkende bewering aangetroffen 1). Ze luidde letterlijk als volgt:

"Door massale akties in bedrijven (bijvoorbeeld de grote Rotterdamse Havenstaking) en in arbeidersbuurten te organiseren, wint de KEN steeds meer het vertrouwen van de arbeiders...."

Wat hier gezegd wordt suggereert dat het de KEN geweest is, die eind augustus van het vorige jaar aan de touwtjes trok bij de strijd van zo'n 30.000 arbeiders in de grootste haven van de wereld. Is dat een bewering, die op waarheid kan berusten? Naar onze mening niet.

Wij hebben er destijds, toen wij over de Rotterdamse havenstaking schreven, al op gewezen, dat de leden van het comité "Arbeidersmacht", ofschoon zij hun hoofdkwartier hadden ongeslagen in hetzelfde pand in Rotterdams oude westen, waar ook de uitgeverij van de "Rode Tribune" is gevestigd, voortdurend de nadruk legden op hun volslagen onafhankelijkheid van welke politieke stroming of beweging ook. Wij hebben daar toen aan toegevoegd, dat die verklaring ons volkomen oprecht voorkwam, al sloten wij daarbij geenszins uit, dat bepaalde comitéleden mogelijk voor de K.E.N. en de "Rode Tribune" sterke sympathieën hadden. Kan het zijn, dat die tot het comité "Arbeidersmacht" behorende havenwerkers eenvoudig misleid waren, dat zij zich slechts verbeeldden dat zij onafhankelijk en zelfstandig optraden door dat zij er zich niet bewust van waren, dat zij als marionetten van de K.E.N. fungeerden?

Ons lijkt dat bijzonder onwaarschijnlijk. Stakingen, waarin bepaalde politieke groeperingen invloed uitoefenen, of stakingen, die door bepaalde politieke bewegingen georganiseerd worden, plegen géén lang leven te hebben. Een massabeweging als de Rotterdamse havenstaking, waaraan door duizenden arbeiders van de meest uiteenlopende opvattingen wordt deelgenomen, stelt de afwezigheid van politieke beïnvloeding voorop, omdat, wanneer die zich wél laat gelden, het niet eens tot een massa-beweging komt. Wat de proletarische massa, die in een staking als massa optreedt, tot massa máákt, dat is de gemeenschappelijkheid harer belangen. Dat betekent echter, dat het zuiver de uit haar gemeenschappelijke proletarische si-

tuatie voortvloeiende belangen moeten zijn, die een rol spelen. Politieke belangen immers hebben zij niet gemeenschappelijk; de ene groep van hen heeft deze, de andere gene en de politieke belangen en opvattingen houden hen juist verdeeld.

Van de Rotterdamse havenstaking en van het comité "Arbeidersmacht" hebben wij destijds geconstateerd, dat zelfs de schijn van een niet volslagen onafhankelijkheid voldoende is geweest om de strijdeenheden tenslotte tegronde te laten gaan en Fré Meis en de vakbondsbureaucraten de kans te geven, die zij anders mogelijk niet gekregen zouden hebben. Iedereen kan zich gemakkelijk voorstellen, dat een staking, die aan de niet genoegzaam gehandhaafde indruk van volslagen onafhankelijkheid kapot gebroken is, al veel eerder zou zijn stuk gelopen, wanneer die onafhankelijkheid inderdaad - zoals de "Rode Tribune" nu beweert - niet had bestaan. Als inderdaad de K.E.N. - wat op zichzelf om bovengenoemde redenen al hoogst onwaarschijnlijk moet worden genoemd - de staking zou hebben georganiseerd, dan zou die staking nooit zo lang hebben kunnen duren en nooit de kracht hebben kunnen ontwikkelen, die zij nu ontwikkeld heeft.

Wij beschouwen de bewering van de "Rode Tribune" als niet meer dan een onware uitspraak achteraf, gedaan om voor de buitenwacht toch maar vooral de eer van de strijd voor zich op te eisen. En het zijn niet alleen de bovenstaande overwegingen, die ons tot deze overtuiging voeren, wij menen er ook directe bewijzen voor op tafel te kunnen leggen. Wij zijn namelijk getuige geweest van een debat tussen een Mao-ist en vertegenwoordiger van het blad "Rode Tribune" enerzijds en een jeugdig student, die de gebeurtenissen van Rotterdam van dichtbij had meegemaakt, anderzijds, waarin de Mao-ist ronduit moest erkennen, dat allerlei optreden van de Rotterdamse havenarbeiders een volkomen spontaan karakter had. In die, overigens korte, discussie, kwam de "Rode Tribune"-man niet met de bewering aandragen dat de Rotterdamse havenstaking door de K.E.N. georganiseerd was. En waarschijnlijk deed hij dat niet, omdat er zich in de zaal allerlei ooggetuigen van de staking bevonden en alles op dat moment bovendien nog maar kort geleden was en de werkelijke gebeurtenissen nog vers in de herinnering lagen.

Echter, al is de bewering, dat de K.E.N. de Rotterdamse havenstaking organiseerde onjuist en al draagt zij in geen enkel opzicht bij tot een goede karakteristiek van de Rotterdamse staking, karakteristiek voor de K.E.N. is zij natuurlijk wél. Zij toont namelijk aan, dat de K.E.N. - of dat nu kán of niet kan even terzijde gelaten - de organisatie van een staking of massa-beweging door een bepaalde politieke groep volstrekt niet afwijst. Het is bijzonder de moeite waard om dat nadrukkelijk vast te stellen, aangezien slechts een paar regels verder in hetzelfde artikel in de "Rode Tribune" waaruit wij zopas geciteerd hebben, de uitspraak voorkomt, dat "de arbeiders het alléén moeten doen" omdat "het nu eenmaal niet anders kan".

Men zou denken, dat een groep of beweging, die op het standpunt staat, dat "de arbeiders het alléén moeten doen", omdat het niet anders kán, er bijzonder de nadruk op zou wensen te leggen, dat bij een bepaald conflict de arbeiders het ook alleen gedaan hebben, of althans voor een belangrijk deel alléén gedaan hebben. Niet aldus de K.E.N. Die zegt - bijna in één adem - dat de arbeiders het alleen moeten doen en dat de K.E.N. de Rotterdamse havenstaking heeft georganiseerd.

Een tegenspraak, zal men zeggen. Inderdaad. Doch alleen dán wanneer men de uitspraak, dat de arbeiders het alleen moeten doen volkomen serieus neemt. Bij de K.E.N. wordt de tegenspraak tussen de twee beweringen in het geheel niet als een tegenspraak gevoeld. Waarom niet? Omdat de verklaring, dat de arbeiders het alleen moeten doen en het ook slechts alleen kúnnen doen, in het geheel niet serieus bedoeld is. Als de K.E.N. zegt: de arbeiders moeten het alleen doen, dan b e d o e l t de K.E.N.: zij moeten het (alleen) onder de leiding van de K.E.N. doen. Precies op dezelfde manier verklaarde Lenin destijds: Alle macht aan de raden onder leiding van de bolsjewistische partij. In onze ogen is dat de dood voor de radenmacht, zo goed als de opvattingen van de K.E.N. de dood zijn voor het wer-

kelijk zelfstandig optreden der arbeidersmassa's.

- 1) "Rode Tribune", jrg. 1971, nr. 2, pag. 2, artikel: "Marxistisch-Leninistische Jeugd".

=====

I N T S J E C H O S L O W A K I J E T R E K T D E M I S T O P

TOEN DRIE JAAR geleden zich in Tsjechoslowakije die gebeurtenissen afspeelden, die allerwege in de burgerlijke pers als "Praagse lente" werden aangeduid, toen hebben wij 1) er op gewezen, dat in de meeste gevallen de betekenis ervan volledig werd misverstaan. De opvattingen, dat Dubček en Ota Šik de representanten zouden zijn van een brede volksbeweging, die op "liberalisering" uit zou lopen en in het land een "socialisme met een menselijk gezicht" zou vestigen, zoals men dat noemde, hebben wij als een vrome illusie van de hand gewezen. In Praag, zo zeiden wij in de loop van 1968, gaat 't niet om het socialisme, maar om de aflossing van een partijdictatuur naar Stalinistisch model door de heerschappij van "de nieuwe klasse" van managers, een aflossing waarvan óók in Rusland sprake is, maar die de Russische machthebbers in Tsjechoslowakije ongaarne zich zien voltrekken. Onder het regiem van Dubček en Šik, zo vatten wij onze mening samen, blijft net als tevoren de arbeidersklasse het onderdrukte uitbuitingsobject. Niet om háár bevrijding gaat het, maar om de bevrijding van het bedrijfsleven uit de kluisers van bureaucratische bevoogding en betutteling.

Op het moment dat wij zo spraken had de Russische inval nog niet plaats gevonden. Toen die op 21 augustus '68 geschiedde, leek de kans bijzonder groot, dat de illusie omtrent het streven van Dubček en Šik in belangrijke mate versterkt zouden worden. Hun bewind had kort geduurd. Het land had in een roes verkeerd, die nog niet voorbij was toen de Russische tanks de grenzen overschreden. Zou men zich onder die omstandigheden niet aan de illusies van de "lente" blijven vastklampen?

Ruim anderhalf jaar na de Russische inval circuleren - naar thans bekend is - in Tsjechoslowakije vlugschriften, waarin o.a. het volgende staat te lezen:

"Wij zijn van veel illusies bevrijd.. Wij geloven niet meer aan een systeem, waarbij de leiding (ook al betreft het een menselijke leiding als die van Dubček) beslissingen neemt inplaats van de werkenden zélf...Het gaat om.... de opheffing van de klassenverschillen, om het scheppen van de mogelijkheid voor ieder individu om over zijn eigen leven, over zijn arbeid en over het produkt van zijn arbeid te beschikken.... Allereerst is het nodig de bureaucratie als sociale laag omver te werpen. Daarmee is tevens de vernietiging van alle onderdrukkingsapparaten verbonden, in het bijzonder de vernietiging van de geheime politie, 't leger, de zogenaamde volksmilitie en van de censuur, kortom de vernietiging van het staatsapparaat.... Het werkende volk, dat de macht grijpt zal... raden vormen in de bedrijven en in de bedrijfstakken, en die raden zullen door centrale arbeidersraden overkoepeld worden.... Deze raden zullen tegenover de arbeiders verantwoordelijk zijn..."

Illusies over het systeem-Dubček houden de samenstellers van dit manifest er niet op na. Dat is duidelijk. Dat ze van a l l e illusies bevrijd zouden zijn,

1) Zie "Daad en Gedachte" van april 1968, alsmede van oktober 1968.

zouden wij niet graag willen beweren. Uit hun publikaties blijkt bijvoorbeeld, dat zij verwachten de vakbeweging in een instrument ter verdediging van de arbeidersbelangen te kunnen omzetten. Ook is ons bekend, dat de schrijvers van dit vlugschrift zich als "Revolutionair Socialistische Partij" georganiseerd hebben. Het een noch het ander vinden wij verbazingwekkend in een land als Tsjechoslowakije. De economische en politieke verhoudingen zoals die daar bestaan zullen het wel onvermijdelijk maken dat dwars door de raden-opvatting heen allerlei tradities gehandhaafd blijven, die elders allang zijn opgeruimd. Waar het op aan komt is, dat ondanks bepaalde organisatorische tradities, toch op de voorgrond geplaatst is, dat het voor de arbeidersklasse er op aankomt het staatsapparaat en ieder onderdrukkingsapparaat te vernietigen en zélf, door middel van arbeidersraden zijn lot in eigen hand te nemen. Als dat werkelijk gebeurt is er voor vakbeweging en partijorganisatie natuurlijk geen plaats. Zou men uit traditie aan die twee organisatievormen vast blijven houden, dan komt er van de vernietiging van het staatsapparaat en de radenvorming niets terecht. Welk van die twee mogelijkheden werkelijkheid zal worden in de toekomst valt natuurlijk onmogelijk te voorspellen en hangt ook volledig af van de klassekracht die de arbeiders in komende strijd in staat zijn te ontwikkelen.

Wat voor het ogenblik het belangrijkste is, dat is dit, dat in het geciteerde Tsjechische vlugschrift de arbeidersraden nadrukkelijk worden aangeduid als organen, die een taak hebben op het gebied van de produktie en in de bedrijven. De tegenstrijdigheid van die zienswijze met wat over de vakbeweging wordt opgemerkt en met de eigen organisatievorm springt in het oog, maar de werkelijke ontwikkeling voltrekt zich nu eenmaal binnen dergelijke tegenstrijdigheden. In welke tegenstrijdigheden de samenstellers van het Tsjechische vlugschrift ook bevangen zijn, met hun opvatting dat de arbeidersraden een taak hebben in de bedrijven en ten aanzien van de produktie en dat het er om gaat, dat de arbeider over het produkt van zijn arbeid dient te beschikken, spreken zij iets uit, waaraan bijvoorbeeld de revolutionaire opstandelingen van Kroonstad niet zijn toegekomen. De betekenis van dergelijke opvattingen in een bolsjewistisch land kan naar onze mening moeilijk worden overschat.

Datgene wat wij hierboven uit het Tsjechische vlugschrift hebben geciteerd, maakt het zeker, dat de samenstellers in ieder geval niet op bolsjewistisch of op oppositioneel bolsjewistisch standpunt staan. Dat zij "trotzkisten" zouden zijn, gelijk in de Tsjechische pers beweerd is, is eenvoudig een belachelijke beschuldiging.

=====

ENKELE WOORDE OVER EEN BOEK

VAN ERNEST MANDEL

OVER DE Belgische econoom Ernest Mandel hebben wij nog niet zo lang geleden enkele opmerkingen gemaakt, toen hij in Amsterdam in het openbaar debatteerde met de heer Den Uyl, de fractieleider van de P.v.d.A. in de Tweede Kamer, met wie de Belgische professor ook eerder een paar maal in discussie was getreden. Dezelfde Mandel is ook de schrijver van diverse boeken, brochures en tijdschriftartikelen. Tot zijn boeken behoort een vrij lijvig werk over marxistische economie dat binnenkort in een Nederlandse vertaling het licht zal zien bij de Socialistische Uitgeverij in Nijmegen. Ter gelegenheid van die op handen zijnde verschijning publiceren wij hier een fragment uit een recensie van de Franse uitgave, welke recensie een

kleine twee jaar geleden verscheen in een Amerikaans tijdschrift. Deze recensie werd geschreven door een vroeger lid van de K.A.P.D. 1). Wij citeren:

Waar Mandel spreekt over Ruslands bureaucratische verwording en over de brutale, op willekeur en terreur berustende methoden van de Russische staatsmacht, alsmede van de Russische uitbuiting, daar wijt hij dat alles niet aan het bolsjewisme als zodanig of aan de bolsjewistische opvattingen over de autoritaire partijmacht, maar daar geeft hij de schuld aan het Stalinisme, ofwel aan de Russische arbeidersklasse, die "langzamerhand iedere belangstelling voor directe deelneming aan het staatsbestuur en de leiding der economie begon te verliezen". Mandel wil ons doen geloven, dat hij er niet van op de hoogte zou zijn, dat het de bolsjewistische partij onder leiding van Lenin en Trotzki is geweest, die de arbeidersklasse van de controle en de leiding der produktie heeft beroofd en die de macht van de raden heeft vervangen door de macht van de partij en van de staat. Alle terroristische nieuwigheden, waarvan het Stalinistische regiem vergezeld ging, met inbegrip van dwangarbeid en concentratiekampen, begonnen al in de tijd, dat Lenin nog de leiding had. Mandel, die zo verschrikkelijk veel gelezen heeft, zal toch wel niet vergeten hebben om de vroege geschiedenis van de bolsjewistische revolutie, tot aan de dood van Lenin, te bestuderen. Dan moet hij ook op de hoogte zijn van de dictatoriale terreurmethoden, die in Lenins tijd werden toegepast zowel tegen de bourgeoisie als tegen de arbeidersklasse. Wie alleen maar gedurende het Stalin-tijdperk tegenstrijdigheden in Ruslands ontwikkeling waarneemt, maakt zich schuldig aan geschiedenisvervalsing.

Wat echter nog karakteristieker is dat is dit, dat Mandel nog altijd de Russische revolutie beschouwt als het voorbeeld van een revolutie van de arbeidersklasse, welke indien zij door Lenins opvolgers maar beter geleid zou zijn, behoed had kunnen worden voor de dwaalwegen, waarop zij geraakt is. Toekomstige revoluties kan Mandel zich alleen maar op dezelfde manier en met hetzelfde patroon als de bolsjewistische revolutie voorstellen. En hij meent, dat het socialisme overal voor dezelfde problemen zal komen te staan als de Russische revolutie. "De fundamentele tegenstelling", zegt Mandel, "die zich voordoet in elke samenleving, die in het overgangsstadium van kapitalisme naar socialisme verkeert, is de tegenstelling tussen de niet-kapitalistische produktiewijze en de burgerlijke distributie-normen." Dat is volgens Mandel daarom zo, omdat "de ruilwaarde voortbestaan blijft zolang de gebruikswaarden schaars zijn". Dat is de reden waarom volgens Mandel de warenproduktie niet kan worden afgeschaft doch slechts langzaam kan afsterven naarmate de "schaarsheid" wordt overwonnen. Om die reden moeten naar het inzicht van Mandel ook de diverse categorieën der kapitalistische economie: waarde, prijs, winst, loon, enz. gehandhaafd worden om ze in een "plan-economie" te kunnen gebruiken, een plan economie, die zich naar zijn mening "zoveel als mogelijk is van de markt moet bedienen en als het maar even kan het marktmechanisme door prikkels moet stimuleren".

Wat van dat dwaze geklets ook allemaal gezegd kan worden, zo besluit de recensent, één ding staat als een paal boven water: met de economische theorieën van het marxisme heeft het niets te maken. Die zin slaat bij Mandels criticus dan niet slechts op de hier geciteerde uitspraken van de Belgische auteur, maar op diens gehele boek. Maar terwille van de plaatsruimte hebben we hier alleen maar een fragment van de bespreking kunnen afdrukken.

1) K.A.P.D. - de Kommunistische Arbeiders Partij van Duitsland, die in scherpe tegenstelling tot het bolsjewisme stond.

=====